

Тихомир Стойчев

От началото на прехода сектор Национална сигурност предизвиква най- много скандали, спорове, като същевременно е най- потърпевш откъм реформи, което съвсем не означава, че е най- свършен.

Факт са не само честите обществени критики, негативните оценки и дори наказания, които получаваме от външни партньори.

Състоянието на престъпността, корупцията, оценката на гражданите сами достатъчно говорят за това.

В пирамидата на всяка национална сигурност има своя логика и йерархия.

Според Конституцията на Р. България е парламентарна република, което предполага водещата роля на Народното събрание.

Предишният Парламент прие Стратегията за национална сигурност, която за съжаление сякаш привидно преодоля различия, обедини политическите играчи в името на националните и държавни интереси, насоките на ключовите управленски приоритети и политики.

Нищо от това не залегна в програмите на политическите партии предизборно. А и тези програми останаха само на книга, повтарящи с нищо не ангажиращи намерения.

Резултатите от изборите наложиха оправдания, безпринципни договаряния и коалиции във властта и опозиция.

За сега кадровите решения на партиите във властта продължават да възпроизвеждат управленска немощ и тотална некомпетентност, намеквайки все по-явно за наличие на обвързаности с чужди на страната интереси. Олигархичните и политико-криминални обвързаности се изявяват все по-ярко.

Родени в грях власти и институции не могат да гарантират сигурност на своите граждани, на обществото и държавата.

Конституция непрекъснато се газии и прекроява.

Забравят се основни начала, подлагащи на съмнение дали:

- „властта произтича от народа”;
- „всички хора се раждат свободни и равни по достойнства и права”;
- „партиите съдействат за формиране и изразяване на политическата воля на гражданите”.

Ако властта произтича действително от народа и всички сме равни пред закона като граждани, като как едни са по-равни от други. Партиите не са ли по същество да са „сдружение на гражданите” и ако е така, защо само в партиите трябва да бъдат обсъждани и издигани кандидати за народни представители.

Често повтаряният, не само в нашата политическа история, култ към личността за пореден път се възроди.

Ескалиращите от февруари граждански протести включват искане за промяна и поставят въпроси защо предизвикани от присвоеното от партиите право.

Ако народните представители представляват целия народ, а не само своите избиратели не е ли това представителство ограничено до партиите и техните върхушки?

Не отнема и не изключва партийното представителство пълноценна възможност за парламентарен и специален контрол?

Причините са видими и с просто око.

Партокрацията закрепи на политическия връх несменяем и непропусклив елит от самоназначавачи се лица. В желанието да се укрепват и възпроизвеждат те не подбират средства.

Така те влязоха в безпринципни договорки и отношения, самоопределиха си права, започнаха да гледат на хората като на стадо.

Предлаганите и издигани от местни организации хора срещат верига от филтри на местни, областни и висши партийни органи.

В тези ешелони не се отсява най- доброто за страната, а най- преданото, най- безспорно и доказано подчиняващото се, най- зависимото.

Ако попадне в Народното събрание резултатът този „подбор“ повтаря и възпроизвежда негативната приемственост.

В партийните централи нито се толерира, нито се развива компетентност, а само и единствено се губи.

Заради това все по- често там се раждат калинки и бръмбари, които се разпълзват по политическата и държавна власт, като е изключено да се очакват национално отговорни решения.

Главата на нито един бръмбар или калинка няма да роди мисъл за доброволен отказ от власт поради незнание или неумение.

Напротив!

Като продължим логиката на структурата, гарантираща националната сигурност, виждаме, че според Конституцията президентът е държавен глава, който олицетворява единството на нацията и представлява страната в международните отношения.

Макар сегашната политическа нестабилност, предизвикана от въздействие на множество неблагоприятни фактори сякаш да подлага на съмнение това.

Формално президентът на Р. България е с твърде ограничени правомощия, но ако действително се еманципира партийно, може да се окаже единствената стабилна институция.

Той възлага на кандидата за министър председател, посочен от най- голямата парламентарна група да състави правителство, назначава служебно, той е върховен главнокомандващ на въоръжените сили, възглавява Консултативния съвет по национална сигурност, обявява положение на война или друго извънредно положение.

Според глава Пета на Конституцията Министерският съвет ръководи и осъществява вътрешната и външна политика на страната. С ПМС 216 от 29.09.1998 г. при МС е създаден Съвет по сигурността като консултативен орган, който в дейността си се ръководи от Правилник за функциите, задачите и организацията на СС при МС.

Самият Съвет се ръководи от министър председателя със заместник вицепремиер, чиито ресори са отбраната и вътрешните работи и има постоянен и оперативен състав, който включва министрите на външните работи, на отбраната, на вътрешните работи, техни заместник-министри, главния секретар на Министерството на вътрешните работи, началник на Генералния щаб на Българската армия и ръководителите на разузнавателните и контраразузнавателните служби.

Президентът може да присъства на заседанията на СС и да определи едно или повече лица, които да го представляват в него.

Според правилника Съветът по сигурността трябва да обобщава, анализира и прави изводи от цялата текуща информация за рисковете пред националната сигурност; да дава професионална оценка и прогноза за динамиката на опасностите за националната сигурност; да планира конкретни мерки за неутрализиране на опасностите за националната сигурност; предлага решения в условия на криза; да координира плановете на специалните органи за добиване на информация; да дава становища по разпределението на ресурсите; да разработва и предлага на Министерския съвет годишен доклад за националната сигурност.

Възможно е новият министър-председател да е действително убеден в мисията си компетентен експерт, необходим на страната ни.

Възможно е да е принуден да прави компромиси в избора за министри, заместници, областни управители въввлечен в традицията на партиите и течението на замисленото от тях.

Лошо е, че продължава и доста време след изборите да нарастват хаоса и усещането, което ги предшества.

Националната сигурност е оставена на самотек и единственото място, което привлича са меките кресла на ръководители.

В състоянието, което се намира и с кадровите решения, в които се завихрят скандал след скандал СС при МС не изглежда скоро да заработи.

В това положение има две решения.

Едното е президентът да влезе в ролята си.

Но не с плачевен резултат както през февруари, когато шумно показа готовност да си партнира с гражданското общество.

Заграден с имащи интерес да филтрират и направляват контактите му съветници, по-голяма част от поканените при него успяха да внушат малко гражданственост и още по-малко експертност по проблемите на сигурността.

Това позволи на Иван Ангелов да оцени поведението на президента като опит да унизи представителите на протестиращите, принуждавайки ги да се чувстват жалки, попадайки на една маса с представителите на монополисти, крупни работодатели и представители на по-публичната част от защитниците на политическото статукво.

Вече доста след изборите фарсът се повтори.

Само че този път новото свикване на Консултативния съвет за национална сигурност не можа да стигне до въпросите за сигурността, изместен от театъра на лидерът на ГЕРБ Бойко Борисов и публичния изблик на политико-театрална агресия на водачът на ПП Атака Волен Сидеров.

Оценката на обществото и на водещи експерти е, че Консултативния съвет за национална сигурност не постигна целта, която си беше поставил президентът Росен Плевнелиев.

Неговата задача според тях не е да разработи детайлна концепция, а очертае решение и рамки. Повечето от тях са изненадани от ставащото в сектора „Сигурност“, особено от бързината, с която се промени законът за ДАНС без този сектор да има избистрена стратегия.

Това дава основание за подозрения, че зад политическата и институционална гузност, властова непроницаемост са скрити нови договорки и нездрави интереси.

Умишлено се протакат обсъжданията на необходими стратегически корекции, внесените и минали на първо четене в миналия Парламент проектозакони като Общия Закон за защита на националната сигурност, за военното разузнаване, за Държавната агенция разузнаване и за НСО.

Смята се, че едно от решенията е да се отмени промяната в Закона за ДАНС, изработи обща рамка и тогава да се пишат нови закони.

Други смятат, че трябва да се започне със сектор икономика заради търсене на финансова и икономическа стабилност.

За това настояват и хора от научната общност.

В едно свое изследване проф. В. Цачевски обръща специално внимание върху регионалният дял във външната търговия, делът на регионалните преки чуждестранни инвестиции (РПЧИ), дисбалансите в ПЧИ в България и др. Той сочи ресурсите на регионалните инициативи и структури, които може да създадат при правилно и компетентно участие в тях условия България да започне да участва пълноценно в

международната политика и извлече бързи ползи от това.

Сред тях са Процеса на сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮИЕ), Черноморското икономическо сътрудничество, Регионалният съвет за сътрудничество (РСС), сред чиито учредители са 19 страни членки на ЕС, САЩ, Канада, Норвегия и Швейцария и участват международни организации и институции като ООН, ОССЕ, Съветът на Европа, ЕС, НАТО, СБ, ЕИБ, ЕБРР и др.

Бързият преглед сочи, че въпреки предупрежденията власти и институции си позволяват да се самозатварят, да не обръщат внимание на препоръки и предупреждения.

В Стратегията за дейността на РСС през 2011 – 2013 г. са очертани основни приоритети подпомагане социално - икономическото развитие, европейската и евроатлантическата интеграция на региона; подкрепа на дейността на ПСЮИЕ; мониторинг на изпълнението на различните инициативи и форми на регионално сътрудничество; осъществяване стратегическото ръководство на регионалното сътрудничество; донорска помощ от ЕС в рамките на Инструмента за предприсъединителна помощ; засилване участието на гражданското общество.

Никак не е за подценяване, че сред водещите противоречия между балканските страни според автора може да бъдат причислени слабата или оспорвана държавност и произтичащата от нея политическа нестабилност в някои страни; искания за промяна на статута на националните малцинства и с проявлението на етнически национализъм и сепаратизъм; нерешени териториални спорове между държави.

Бивш ръководител на специалните служби и министър сочи, че този парламент и това правителство не започнаха добре работа- Орешарски е имал един – два дни, за да намери министри и да състави правителство, което не е сериозно, а с назначаването на заместник – министри има фалстартове. Това хората не могат да си го обяснят и възприемат, и стана последната капка, която преля чашата на доверието.

При това положение и на двата върха са необходими решителност.

Премиерът трудно ще излезе от хватката на партиите, които вкопани в личните си противоречия по- скоро ще се решат да го натоварят с персонална вина и проблеми, на което той и май няма как да отговори.

Вместо да се правят безсмислени срещи с претендиращи неистово да са всевъзможни лидери на гражданското недоволство, с раждащи уникални послания през още по- уникални лозунги по- добре е да се търси концентриране на национална енергия.

Една възможност за това е създаване на един Форум за политически консултации и инициативи.

Създаването му трябва да консолидира изблика на граждански инициативи и недоволство, както и да концентрира в достатъчно гъвкава форма експертен потенциал за сметка на НПО, институти, университети и др.

Когато такава структура се роди от самото общество, тя няма може да бъде поставена под никаква зависимост и воля.

Продуктът на този форум може да бъде ползван и достъпен за всички, а президентската институция може да бъде добър домакин и проводник.

Обн. ДВ. бр.116 от 7 Октомври 1998 г.

Правилник за функциите и задачите на работа на СС при МС, Обн. ДВ бр. 116/7.10.1998,

ДВ бр. 28 / 19.03. 2002, изм. 2003 и 2005

Президентът покани 35 от народа за Обществения съвет

<http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=1807927> , 28.02.2013

В Работната програма на РСС през 2011 - 2013 г. специално внимание бе отделено на сътрудничеството в областите на икономическото и социалното развитие, енергетиката и инфраструктурата, изграждане на човешкия потенциал (Building Human Capital) и Вътрешни работи (Home Affairs).

Вж. проф. Венелин Цачевски,

Генерал Чавдар Червенков: Консултативният съвет за национална сигурност не постигнал целта, която си беше поставил президентът Росен Плевнелиев , <http://focus-news.bg/?id=f24922> , Василева, Емили, 23 юни, 2013